

Betydningen

af

forebyggende (præventive) bestræbelser

ligeoverfor forsømte børn.

Af FR. STUCKENBERG.

Et vidnesbyrd om hvilken betydning den penitentiære videnskabs dyrkere tillægge de forebyggende bestræbelser ligeoverfor de individer, der enten alt have været inde på forbryderbanen eller ere udsatte for at komme ind derpå, er det, at den sidst afholdte internationale penitentiære kongres i Stockholm havde overdraget en af sine tre sektioner behandlingen af spørgsmål om præventive forholdsregler. Disse ere derved opstillede som en selvstændig side af den penitentiære sag, ja man kan vel endogså sige, at straffevæsenet i sin nuværende udvikling anser dem for sit nødvendige supplement. Deres igennem en lang årrække foregåede udvikling, den ved dem udfoldede, særlig i enkelte lande betydelige virksomhed og dennes velsignelsesrige resultater have givet dem berettigelse til at indtage denne plads.

Opmærksomheden var næppe bleven rettet på en hensigtsvarende, menneskelig og retfærdig behandling af straffede personer, førend den snart avlede bestræbelser i præventiv retning særlig ligeoverfor fanger, som løslodes af fængslerne.

Det er således i Tidsskriftets første bind, side 114 op-

lyst, hvorledes et fængselsselskab dannedes i *Danmark* 1797. *Howards* overordenlige virksomhed bar rige frugter i den retning særlig i England, hvor ELISABETH FRX i begyndelsen af dette århundrede opofrende anstrengte sig for at redde sine ulykkelige medmennesker. Bekendtskabet med hende foranledigede præsten i Kaiserswerth, THEODOR FLIEDNER, til at stifte det Rhinsk-Westphalske fængselsselskab 1826. Til disse forebyggende bestræbelser for løsladte fanger, som endnu fremdeles udvikles og tørøges, kommer snart lignende bestræbelser ligeoverfor børn. *La société de patronage des jeunes détenus de la Seine* stiftedes 17 Marts 1833 i Paris nærmest på foranledning af et cirkulære, som den daværende minister for de offentlige arbejder d'ARGOUT havde ladet udgå om anbringelsen af børn, der vare erklærede for at være uden bevidsthed om deres brødefulde handling (sans discernement). Opdragelsesanstalten for vildledte børn, *Das rauhe Haus* ved Hamburg oprettedes 1833. I 1834 stiftes *American Female Guardian Society* i New York til beskyttelse af ulykkeligt stillede børn. I Frankrig toges agerbrugskolonierne for dømte børn i *Mettray* i brug 1839. Loven af 3 April 1848 for *Belgien* bestemmer oprettelsen af *l'école de réforme* for trængende, betlende og vagabonderende børn, medens *la maison pénitentiaire et de réforme* i St Hubert ved Namur er åbnet 1847 for unge forbrydere sans et avec discernement. Hvad her er nævnt, og som kunde forøges meget, viser, hvorledes den præventive bevægelse, efterhånden som det nittende århundrede skrider frem, gør sig gældende overalt, hvor opmærksomheden for den penitentiære sag er vakt. Med 1850 vokser den præventive bevægelse ligeoverfor forsømte børn såvel i omfang som i styrke. En lov af 5 August 1850 henviser i Frankrig børn, som løslades på grund af mangel på brødefuld bevidsthed, til korrektionsanstalterne, offentlige eller private, som hovedsagelig ere agebrugskolonier. 1854 stiftes de første *reformatory schools* i England, og samtidig gør en lignende bevægelse sig gældende i Unionen i Amerika. Medens *Belgien*

i de følgende tyve til femogtyve år udvikler og udvider sine børneanstalter efter en fuldstændig statsmæssig ordning, og medens Frankrig i hovedsagen bliver stående ved loven af 1850, — idet dog loven af 2 Juni 1874 om børns arbejde i fabrikker har ført til oprettelsen af såkaldte fabrikkoler, hvoraf der d. 31 Decbr. 1876 fandtes 237 med 9600 børn, og Paris har oprettet to *écoles d'apprentis* i la Villette og Rue Tournafort, den ene for de børn, som have endt deres elementære undervisning, og den anden for de ældre, som endnu sidde på skolebænken, idet tiden deles mellem undervisning og håndværk — så foregår der hovedsagelig ad privat vej i Unionen i Amerika og i England en udvikling af de præventive forholdsregler ligeoverfor børn, som er så mægtig og så betydningsfuld, at den må rive andre lande med sig i samme bestræbelser. Iblandt det, som foran er anført om præventive bestræbelser, er medtaget såvel hvad der er foretaget ad statsmæssig vej, som hvad private kræfter have sat i værk, idet alle forholdsregler, som fra statens side tages for at adskille brødefulde børn fra voksne forbrydere og de mere eller mindre brødefulde børn fra hinanden, jo også må medregnes til de præventive.

Hovedmomentet i den foran nævnte præventive udvikling i England er *the industrial school*, som fra lovgivningsmagtens side er anerkendt og ordnet ved lov af 10 Aug. 1866.

Et indlæg for denne skoles tillæmpning i Frankrig, hvor dette mellemstadium mellem reformskolen og forældre-løse og forladte børns opdragelse mangler, er nylig udgivet i Frankrig af den protestantiske præst E. ROBIN under titelen: *Des écoles industrielles et de la protection des enfants insoumis ou abandonnés*. Bogen, der omfatter 150 sider, bringer oplysninger om de præventive bestræbelser i Unionen i Amerika, i England og i Frankrig samt meddeler uddrag af de vigtigste lovbestemmelser, som vedkomme denne sag i disse lande. Med den forfatteren egne livlighed og varme for alt, hvad der vedrører den ulykkeligt stillede ungdom,

giver han træffende skildringer af de vagabonderende børns liv i London og Paris, ligesom han meddeler mange oplysninger om den i disse lande udfoldede virksomhed og dens resultater. I korte træk giver han et billede af enkelte af de i disse lande værende anstalter, som han selv har besøgt. At gå nærmere ind på detaljerne i denne interessante bog, som så indtrængende taler de forsømte børns sag, kan her ikke blive tale om; muligt skal jeg i en anden artikel komme nærmere ind derpå.

Ved siden af alt dette lærerige, som pastor ROBINS bog således indeholder, og på samme tid, som den kæmper for indførelsen af et særligt led i de præventive forholdsregler i Frankrig, leverer den helt igennem beviser for betydningen af de præventive bestræbelser ligeoverfor forsømte børn.

Det er foran sagt, at udviklingen af de præventive forholdsregler og bestræbelser igennem dette århundrede og deres mange, store resultater have givet dem en plads i den penitentiære videnskabs rækker, og dette gælder fortrinsvis om bestræbelserne for de forsømte børn. Statsminister OXENSTJERNAS bekendte sætning: Af den opdragelse, som gives barndommen, afhænger statens lykke, har JULES de LAMARQUE i en lille artikel om reformskolerne i Frankrig kaldt et program for den sociale reform. Hvad her er sagt som gældende i almindelighed for barnet og samfundet, får endnu mere vægt, når der blive tale om det forsømte barn. Vokser nemlig det forsømte barn op til mand, uden at der i god tid rådes bod på dets forsømte tilstand, da er der ingen tvivl om, at det i større eller mindre grad let forøger tilgangen til fængslerne, og derved formindskes statens lykke. Moralstatistikeren QUETELET har sagt: „Erfaringen godtgør i virkeligheden med overbevisende styrke den mening, som straks kan synes at være en paradoks, at samfundet forbereder forbrydelsen, og at forbryderen kun er redskabet, som udfører den. Deraf følger, at den ulykkelige, som bringer sit hoved på skafottet

eller ender sit liv i et fængsel, i en vis forstand er samfundets sonoffer. Hans forbrydelse er frugten af de omstændigheder, hvori han har levet“. Således fremstillet kan denne sætning ingensinde være sand, fordi den forudsætter en vis ufrivillighed hos det brødefulde individ, som står i modstrid med individets selvbestemmelsesevne. Var den sand, måtte den blive en begrundelse for den i det socialdemokratiske blad Volkstaat for 1874 opstillede sætning: Privat ejendom er i sin dybeste grund kilden til næsten alle forbrydelser, som forekomme i samfundet. Men tages den sidste del af den af QUETELET udtalte mening og overføres på barnet, ja så kan den vistnok siges at have i mange, særdeles mange tilfælde truffet det rette, thi hos barnet mangler evnen til selvbestemmelse udvikling, dets handling får umiddelbarhedens præg, dets tanker og meninger stemples af indflydelserne, oftest af de øjeblikkelige, hvorunder det har levet eller lever.

Fattigdom er en ulykke i og for sig for den voksne, som selv kan have forskyldt den, men for barnet, som fødes og ernæres i et fattig og forsømt hjem uden lys, varme og ren luft, for hvilket den eneste solstråle måske er moderens glæde over dets fødsel, for det er fattigdommen mere end en ulykke, den er næsten en forbandelse. Fattigdommen har alt før fødselen gjort barnet svagt og den styrker det ikke efter fødselen. Det vokser op med alle tegn på atrofi og en i almindelighed såvel åndelig som legemlig langsom og svag udvikling. Enhver, som har været opmærksom på barnelivet og barnenaturen, og som har haft meget med børn at gøre, må tidt have følt, hvorledes slige atrofiske børn ofte gjorde et sørgeligt indtryk, fordi man ligesom følte mangler i deres organisme, der enten gjorde dem til lærvillige redskaber for enhvers indflydelse eller til aldeles utilgængelige for næsten enhver indflydelse. Sandheden heraf er jo forsåvidt erkendt, som børns tilbøjelighed til at lege med ild (pyromani) henføres netop til en mangelfuld udvikling af visse organer. Over-

hovedet vil vel ingen benegte den legemlige mere eller mindre sunde organismes indflydelse på de sjælelige tilstande og ytringer. Dette har jo også mere og mere ført til, at der fra lægevidenskabelig side er stillet fordring til at tage forbryderens hele organiske tilstand med i betragtning ved bedømmelsen af hans strafskyld. Således har en fransk læge PROSPER DESPINE i et lille meget interessant skrift: *Du rôle de la science dans la question pénitentiaire* søgt at hævde forbryderens mangelfulde organiske udvikling navnlig af hjernen og denne tilstands betydning som et væsentlig moment i bestemmelsen om formerne for straffens udførelse.

„Barnet“, siger pastor ROBIN, „som er forladt og forsømt, er ulykkeligt. Behandlingen af det må ikke forøge denne tilstand. Det er dette ny princip i den penitentiære videnskab, som har skabt den mægtige interesse, hvorfor den forladte ungdom for tiden er genstanden, og som har frembragt så mange institutioner bestemte til at beskytte den“. Det er ikke blot den ofte såvel legemlige som sjælelige og åndelige svage konstitution, som fattigdommen skaber hos barnet, der gør dets tilstand ulykkelig, men det er tillige de forhold som fattigdommen medfører, hvorunder dets udvikling foregår, som gør tilstanden ulykkeligere. Dårliche familieforhold, rå udskejelser, svinskhed og nød gør det af naturen svage barn endnu uslere. Selv om skolen passes, passes den dårligt; hjemmet river mere ned, end skolen bygger op, det tilbyder intet ret tilflugtssted i fritiden, og barnet lever derfor en stor del på gaden, hvor atter andre ofte værre indflydelser gøre sig gældende, og det med såmeget større styrke, fordi de udgå fra jevnaldrende, fra andre ofte mere fordærvede børn. Mening er jo ikke den, at der ikke i den fattige befolkning skulde gives sunde, gode og kraftige naturer. Tværtimod, lykkeligvis er det modsatte tilfældet. Men selv disse børns hele levevis, deres dagligdags livsforhold udsætte dem for langt, langt større fristelser og farer igennem slette eksempler, end de bedre

stillede. Hjemmets, moderens, forældrenes bestræbelser for at føre børnene på rette vej kunne være gode i og for sig og velmente, men deres indflydelse svækkes ofte af andre bestræbelser udefra. Jeg har kendt adskillige børn, som dog bukkede under for andres overtalelser og forførelser. Som et eksempel skal jeg kun anføre en i skolen og hjemmet flink dreng, som dog lod sig forlede til skulkeri og omdreven; han endte med at hænge sig. Dette eksempel er kun et af tusinder, som findes rundt om i verden.

Alt det foran anførte må vise, hvormeget de forebyggende bestræbelser ligeoverfor børn have at udrette, hvilken betydning de have for det sociale liv, og den i så henseende rige virksomheds store resultater godtgøre, hvad Lord PALMERSTON engang så træffende har sagt: Snavs er kun stoffet på urette plads (*dirt is but matter in the wrong place*). Årsagerne til at stoffet ikke er på sin rette plads ere ikke vanskelige at finde; de ere fattigdom, uvidenhed, lediggang og onde tilbøjeligheder. Det er derfor heller ikke vanskeligt at finde midler derimod. Hvad det gælder om er at finde de bedste midler og at anvende dem itide, inden det er forsilde. „Når“, siger pastor ROBIN i sin foran nævnte bog, „den unge uvidende vagabond er vokset op på gaden og bleven stor, når han er bleven ond og flere gange har gjort sig skyldig i forbrydelser, tager staten ham under sin beskyttelse og anbringer ham i en korektionsanstalt, til han er myndig“. Og et andet sted siger han, „hvis man vil forhindre barnet fra at blive en rekrut i forbrydernes arme, må man optage det i skolen og ikke i fængslet“. Den gamle sætning „*melior est prævenire quam punire*“ vender således bestandig tilbage. Og hvor kunne de forebyggende bestræbelser bedre tage fat end hos børnene, de forsømte og vildledte børn. Derfor er der heller intet punkt, hvor de præventive bestræbelser have taget kraftigere fat og udviklet sig under mangfoldigere former end på dette. Reformskoler, industrielle skoler, internater, eksternater, dag-skoler, aftenskoler, fabrikskoler, billige logishuse, midler-

tidige hjem, sømandsskoler, og agerbrugsskoler, og mange flere ere formerne for de præventive bestræbelser ligeoverfor børn, særlig således som disse have udviklet sig i Unionen i Amerika og i England. Og hvilken grandios virksomhed udfolde disse institutioner ikke? Som eksempel skal anføres, at et selskab i New York, (*Children Aid Society*) i 1876 modtog 10345 børn i sine skoler, 15727 børn i sine asylter for natten og sendte 3989 børn til vesten. Udgifterne til adskillige præventive bestræbelser af ovenanførte slags, som ere satte i værk i London alene af en enkelt mand, en ung læge Dr. BARNARDO, beløb sig i et år til 432000 kr., som alt udrededes ved frivillige gaver. Men det forstår sig, stoffet der skal søges bragt på rette plads er også betydeligt. Således oplyser pastor ROBIN i sin tidnævnte bog, at man i Paris regner mere end 10000 børn fra 10 til 16 år, som leve udenfor noget hjem, og i 1875 var der efter rapporten fra direktøren for den clementære undervisning i Paris omtrent 18000 fra 6 til 14 år, som aldeles ingen undervisning fik. Herved må dog erindres, at der i Frankrig ikke findes tvungen skolegang. I den stærkeste modsætning hertil stå de tilsvarende forhold i New Nork, hvis politi anholder ethvert på gaden i skoletiden omstrejfende barn og afleverer det til vedkommende øvrighed —, som lader det bringe til de industrielle skoler.

Ihvorvel tilstandene fra de store verdenscentre ikke uden videre kunne overføres på mindre forhold, så er marken, som skal bearbejdes, dog over alt vid; der er nok at tage fat på for mange kræfter, og arbejdet lover en god høst; thi ikke blot er, således som Ch. LUCAS, en af den penitentiære videnskabs stormænd, har sagt, alt det, som har de ulykkelige vildledte eller brødefulde børns opdragelse for øje, det sande og principale grundlag for den penitentiære reform, men det er tillige for en del grundlaget for den sociale reform.
